

ویژگی روانسنجی پرسشنامه هیجان خواهی ذاکرمن و رابطه آن با اعتیاد پذیری معتادان
در حال ترک منطقه ۴ تهران

Psychometric Properties of Zakarman's Excitement Questionnaire and its Relationship with Addictive Addiction in Quitting Zone 4 of Tehran

شادی حسن زاده^۱ و ولی اله فرزاد^۲

Abstract

In this study, the psychometric properties of Zuckerman's sensation seeking scale and standardization on the drug addict in Region 4 were studied and their relationship with addiction was studied. The statistical population consists of all addicts who are leaving the area in the 4th district who visit the clinic. In this study, the population of the population was 4000 and the sample size was 400 people.

The information gathering tool in this research is the fourth form of Marlin Zuckerman's Excitement scale, which was prepared in 1987. Data were analyzed by exploratory factor analysis. The correlation between emotional and addiction components was positive and significant. The correlation coefficient between the components of the emotion-seeking questionnaire showed that this questionnaire has internal correlation. Considering the importance of emotions in mental health of individuals and one of the important issues of personality psychology

چکیده

در این پژوهش بررسی ویژگی های روان سنجی مقیاس هیجان خواهی ذاکرمن و هنجاریابی روی معتادان در حال ترک منطقه ۴ مطالعه شد به علاوه رابطه آن با اعتیاد پذیری مورد بررسی قرار گرفت. جامعه آماری را همه معتادان در حال ترک منطقه ۴ که به کلینیک مراجعه می کنند تشکیل می دهد. در این پژوهش حجم جامعه آماری ۴۰۰۰ نفر و حجم نمونه ۴۰۰ نفر بوده است.

ابزار گردآوری اطلاعات در این پژوهش، شکل چهارم مقیاس هیجان خواهی مارلین ذاکرمن است که در سال ۱۹۸۷ تهیه و تدارک گردیده است. داده ها با استفاده از روش تحلیل عاملی اکتشافی تحلیل شدند. همبستگی بین مولفه های هیجان خواهی و اعتیاد پذیری مثبت و معنادار بود. ارزیابی ضریب همبستگی بین مولفه های پرسشنامه هیجان خواهی نشان داد که این پرسشنامه از همبستگی درونی برخوردار است. با توجه به اهمیت هیجان ها در سلامت روانی افراد و این که یکی از مباحث مهم روان شناسی شخصیت و تفاوت های فردی است وجود یک ابزار استاندارد شده برای سنجش

۱. کارشناس ارشد روان سنجی، دانشکده روان شناسی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تهران مرکز

۲. دکترای روان شناسی، دانشیار، دانشکده روان شناسی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تهران مرکز

and individual differences, a standardized tool for measuring the amount of excitement and helping to identify its relationship with the addictiveness of individuals is essential. For this reason, this research based on the Iranian social culture is important.

Key words: psychometric properties, want emotion, Addiction

میزان هیجان خواهی و کمک به تشخیص رابطه آن با اعتیاد پذیری افراد بسیار ضروری است. بدین سان، انجام این پژوهش مبتنی بر فرهنگ اجتماعی ایرانی دارای اهمیت است.

واژه های کلیدی: اعتبار، روایی، هنجار، آزمون، مقیاس هیجان خواهی ذاکرمن

مقدمه

هیجان خواهی^۱ واژه ای معمولی برای گرایش فرد به جستجوی انواع تحریکات، از جمله لمس و نگاه کردن ساده تا خودنمایی ناشی از فعالیت‌های مختلف می باشد (کرسینی^۲، ۱۹۹۹). به دلیل این که افراد هیجان خواه به دنبال تجربه‌های جدید هستند، در این راستا برخی عقیده دارند که هیجانان نقش عمده ای در اعتیاد پذیری دارند به همین جهت برخی نظریه پردازان به نقش مهارت‌های تنظیم هیجان تاکید می‌کنند. (گلمن^۳، ۱۹۹۵، پارکد و همکاران^۴، ۲۰۰۸). به نقل از زاهد و همکاران، (۱۳۸۹). نتایج بررسی فرانکین و ماریس^۵ در ۲۷۶ دانشجوی حاکی از آن بوده است که تکانش گری، هیجان خواهی و تنوع طلبی با مصرف الکل و مواد رابطه مثبت دارد. افراد دارای سطح بالای هیجان خواهی به دلیل سطح اضطراب پایین و تحریک پذیری و تکانشگری بالا در برخورد با محرک‌هایی مانند مواد اعتیادآور، خطرات آن‌ها را کمتر پیش بینی کرده و گرایش بالایی به مصرف این مواد دارند. این افراد خواهان لذت‌های جدید هستند و به تجربه‌های تازه و بعضاً پرخطر نیازمندند تا به سطح برانگیختگی برسند. (لیمن^۶، ۲۰۱۴) مقیاس هیجان خواهی زاکرمن یکی از ابزارهایی است که به منظور استفاده متخصصان و روان شناسان در زمینه ارزشیابی صفت هیجان خواهی تهیه و تدارک گردیده است. زاکرمن^۷ هیجان خواهی را به صورت صفتی تعریف کرده که ویژگی آن، جستجوی هیجان و تجربه تنوع، تازه، پیچیده و جدید و میل پرداختن به خطرهای بدنی و اجتماعی و مالی به خاطر خود این تجربه هاست. وی هیجان خواهی را دارای چهار بعد دانسته است.

۱. هیجان خواهی: میل به فعالیت‌های بدنی که سرعت، خطر و تازگی داشته باشند. ۲. تجربه جویی: جستجوی تجربه‌های نو به کمک مسافرت، موسیقی، هنر و یا سبک زندگی ناهمگون با اشخاصی که گرایش‌های مشابه دارند. ۳. ماجراجویی: تمایل به تکانشی بودن، سرکشی در برابر

1. want emotion
4. Parkdo
7. Zakerman

2. Corsini
5. Franken & Muris
8. Aleston

3. Golmen
6. Leeman
9. Robert & Frankel

هنجارهای اجتماعی و ترجیح دادن موقعیت های غیرقابل پیش بینی^۴. تنوع طلبی: بیزاری از تجارب تکراری، کارهای عادی و افراد قابل پیشبینی.

افزون بر این، زاکرمن هیجان خواهی را به عنوان نیاز افراد برای رسیدن به یک سطح بهینه برانگیختگی و حفظ آن توصیف می کند. به عقیده زاکرمن، سطح بهینه برانگیختگی افراد هیجان طلب، بالاتر از افرادی است که این ویژگی را ندارند. (الستون،^۸ ۱۹۹۴)

اعتیاد یک آسیب اجتماعی و مصرف مواد مخدر تهدیدی علیه سلامت عمومی جامعه است. وابستگی به مواد اختلالی پیچیده و دارای علت های فراوانی است. عوامل شخصیتی می تواند در اقدام به رفتارهای خطرناک نقش مهمی داشته باشد (رابرت فرانکل^۹، ۱۹۹۷) یکی از این عوامل که نقش آن در سوء مصرف مواد مورد توجه بسیار قرار گرفته است ویژگی هیجان خواهی و مولفه های آن است. هیجان خواهی خصیصه است که نیاز به چیزهای تازه، پیچیده، تجارب جدید و تمایل به پذیرش خطرات فیزیکی اجتماعی برای کسب چنین تجربی شناسایی می شود (زاکرمن، ۱۹۹۵)

در بررسی تاریخ، بشری را نمی توان یافت که با مسایل مربوط به مواد مخدر دست به گریبان نبوده و شاید بتوان گفت مواد مخدر همزاد با بشر در این جهان یافت شده و تا زمانی که انسان در این عرصه وجود دارد آن نیز پا بر جاست. مسائل مربوط به مواد مخدر تازگی نداشته و اثرات آن نیز همواره در سرنوشت ملت ها و اقوام قابل جستجو است. در کتب تاریخی ایران حتی در کتاب قانون ابن سینا از اثرات این مواد نامبرده شده است. اما بیشتر گزارشات در مورد مواد مخدر مربوط به زمان صفویه و سپس قاجاریه تا عصر کنونی است همراه با فراز و نشیب های این دوران که اشاعه مصرف مواد افیونی مورد توجه بوده است قوانین یکصد ساله در مورد محدود نمودن مصرف مواد نیز یافت می شود (ستاد مبارزه با مواد مخدر، ۱۳۹۶). سوء مصرف مواد یکی از اصلی ترین مشکلاتی است که در جوامع امروزی دیده می شود. هر ساله در کشورهای مختلف، میلیون ها دلار صرف مبارزه با مواد یا درمان و نگهداری افراد وابسته به مواد می شود، براساس گزارش سازمان ملل (۲۰۰۲)، ایران بالاترین نسبت معتادان به هرویین و تریاک را در جهان دارد. بر اساس این گزارش، طبق نتایج آخرین ارزیابی سریع وضعیت اعتیاد در کشور (رسا، ۱۳۹۶) در حال حاضر دامنه اعتیاد ۸۰۰ هزار تا یک میلیون و ۷۰۰ هزار نفر را در کشور در بر گرفته که البته میانگین این محدوده یک میلیون و ۲۰۰ هزار معتاد در کشور است. این نتایج همچنین نشان داد، معتادان ایرانی سالانه دو تریلیون و ۶۸۷ میلیارد و ۹۹۰ میلیون و ۹۲۲ هزار تومان معادل سه میلیارد دلار یعنی ۱۵ درصد از درآمد نفتی کشور در شرایط عادی را صرف مواد مخدر می کنند (خبرگزاری ایسنا). مطالعه هیجان خواهی در افراد معتاد در حال ترک می تواند به گروه پزشکان و مشاوران کمک کند. شناخت میزان هیجان خواهی این افراد به ابزار معتبر نیاز دارد نظر به این که تاکنون مقیاس هیجان خواهی زاکرمن برای این افراد آماده و هنجاریابی نشده است. این پژوهش در نظر دارد به بررسی ویژگی

روانسنجی پرسشنامه هیجان خواهی ذاکرمن و رابطه آن با اعتیاد پذیری معتادان در حال ترک بپردازد و به سوال های زیر پاسخ دهد.

آیا پرسشنامه هیجان خواهی ذاکرمن از پایایی و روایی مناسبی در بین معتادان در حال ترک منطقه ۴ تهران برخوردار است؟ آیا بین هیجان خواهی و اعتیاد پذیری معتادان در حال ترک منطقه ۴ رابطه وجود دارد؟

روش پژوهش

پژوهش حاضر توصیفی از نوع همبستگی است. جامعه آماری این پژوهش عبارت اند از تمامی معتادان در حال ترک کلینیک های منطقه ۴ تهران که تعداد آن ها حدود ۴۰۰۰ نفر بوده است. در این پژوهش از نمونه گیری تصادفی خوشه ای چند مرحله ای استفاده شد. در این روش نمونه گیری، ابتدا از بین خوشه های جمعیت مورد مطالعه به صورت تصادفی خوشه ها انتخاب می شود. سپس از افراد هر خوشه نیز به صورت تصادفی تعدادی را انتخاب کرده که در این صورت نمونه گیری حالت دو مرحله ای پیدا می کند. ابتدا از بین ۱۴ کلینیک ترک اعتیاد ۵ کلینیک انتخاب شد و سپس معتادان مراجعه کننده به آن کلینیک ها را به صورت تصادفی انتخاب تا تعداد نمونه به ۴۰۰ نفر رسید.

ابزار پژوهش

• پرسشنامه هیجان خواهی ذاکرمن

این پرسشنامه توسط مارلین زاکرمن در سال ۱۹۸۷ ساخته شد. در این پژوهش از فرم ۴ عاملی زاکرمن استفاده شده است. مقیاس هیجان خواهی ذاکرمن با تغییرات بسته به فرهنگ شامل ۴۰ ماده دو عبارتی است که آزمودنی ملزم است یکی از دو جزء هر ماده را حتماً انتخاب کند. در ابتدای این مقیاس راهنمای آن درج گردیده که به آزمودنی چگونه پاسخ دادن به عبارت ها را می آموزد و همچنین به آن ها متذکر می شود که در صورت تردید در انتخاب یک جزء چه باید بکنند. در سال ۱۳۷۰ قربانی ضرایب پایایی این پرسشنامه را به روش اسپیرمن- براون ۰/۷۰ تنصیف ۰/۷۵ و آلفای کرونباخ ۰/۸۰ محاسبه کرد که نشان از پایایی رضایت بخش آن است. همچنین ضریب روایی این آزمون را با مقیاس سرسختی روانشناختی محاسبه نمود که ۰/۱۷ و در سطح ۰/۰۱ معنادار بود.

• پرسشنامه اعتیاد پذیری وید- بوچر^۱

مقیاس آمادگی به اعتیاد توسط وید و بوچر (۱۹۹۲) ساخته شد و تلاش هایی در جهت تعیین روایی آن در کشور ایران صورت گرفته است. این پرسشنامه، مقیاس آمادگی به اعتیاد است که با

^۱ WEED, N., BUTCHER, N. J., MCKENNA, T

توجه به شرایط روانی - اجتماعی جامعه ایرانی توسط زرگر (۱۳۸۵) ساخته شد. (به نقل از زرگر، نجاریان و نعامی، ۱۳۸۷).

این پرسشنامه از دو عامل تشکیل شده و دارای ۳۶ ماده به اضافه ۵ ماده دروغ سنج می باشد. این پرسشنامه ترکیبی از دو عامل آمادگی فعال و آمادگی منفعل می باشد. آمادگی فعال مربوط به رفتارهای ضد اجتماعی، میل به مصرف مواد، نگرش مثبت به مواد، افسردگی و هیجان خواهی می باشد و در عامل دوم (آمادگی منفعل) بیشترین ماده ها مربوط به عدم ابراز وجود و افسردگی می باشد.

در پژوهش زرگر (۱۳۸۷) جهت محاسبه روایی این مقیاس از دو روش استفاده شد. در روایی ملاکی، پرسشنامه آمادگی به اعتیاد دو گروه معتاد و غیر معتاد را به خوبی از یکدیگر تمیز داده است. روایی سازه مقیاس از طریق همبسته کردن آن با مقیاس ۲۵ ماده ای فهرست بالینی علایم بالینی ۰,۴۵ محاسبه شده است که معنی دار می باشد. اعتبار مقیاس با روش آلفای کرونباخ ۰,۹۰ محاسبه شد که در حد مطلوب می باشد. (زرگر، ۱۳۸۷).

روش اجرا

پس از انتخاب نمونه پژوهشی و کسب مجوز از کیلینیک های ترک اعتیاد، به کیلینیک ها مراجعه کرده و پیش از اجرای تست یا پرسشنامه برای آزمودنی ها توضیح داده شد که گزینش آن ها به طور تصادفی و به منظور مطالعه جامعه ای که آنان معرف و نماینده آند صورت گرفته است. در ضمن به منظور محرمانه بودن اطلاعات از افراد خواسته شد نام خود را ننویسند. اجرا به صورت گروهی و فردی صورت پذیرفت و هدف از انجام پژوهش به افراد توضیح داده شد.

یافته ها

جدول ۱: توزیع فراوانی جنسیت افراد

جنسیت افراد	فراوانی	درصد
زن	۱۹۴	۴۷.۳
مرد	۲۰۶	۵۲.۷
کل	۴۰۰	۱۰۰.۰

با توجه به داده های جدول ۱، ۴۷/۳ درصد معتادان زن و ۵۲/۷ درصد مرد بودند.

۲- سن افراد.

سن معتادان	فراوانی	درصد
۱۸-۲۲	۲۰۰	۵۰
۲۳-۲۶	۱۳۸	۳۴.۵
۲۷-۳۰	۱۹	۴.۷۵
۳۱-۳۴	۵	۱.۲۵
بی جواب	۳۸	۹.۵
کل	۴۰۰	۱۰۰.۰

با توجه به داده های جدول ۲، سن ۵۰ درصد معتادان بین ۱۸ تا ۲۰ سال، ۳۴/۵ درصد ۲۳ تا ۲۶ سال و ۶ درصد بیشتر از ۲۷ سال بود. ۹/۵ درصد سن خود را ذکر نکرده بودند.

جدول ۳ میانگین و انحراف استاندارد و ضرایب همبستگی هر سوال با نمره کل

سوال	میانگین	انحراف استاندارد	همبستگی هر سوال با نمره کل	آلفا در صورت حذف سوال
۱	۲۱.۶	۴.۸	.۳۳۵	.۸۴۳
۲	۲۰.۸	۵.۰۴	.۴۴۶	.۸۴۰
۳	۱۹.۸	۴.۶۲	.۳۶۷	.۸۴۲
۴	۲۰.۳	۳.۰۶	.۳۷۷	.۸۴۲
۵	۲۲.۱	۳.۳۴	.۳۳۵	.۸۴۳
۶	۲۶.۸	۳.۴۸	.۲۲۱	.۸۴۶
۷	۲۶.۳	۴.۴	.۴۱۴	.۸۴۱
۸	۲۷.۱	۵.۳۴	.۲۸۹	.۸۴۴
۹	۳۱.۵	۵.۳۴	.۴۳۱	.۸۴۱
۱۰	۱۸.۳	۴.۰۸	.۳۲۷	.۸۴۳
۱۱	۲۴.۹	۵.۱	.۴۲۰	.۸۴۱
۱۲	۲۳.۹	۵.۳۴	.۲۴۸	.۸۴۵
۱۳	۲۰.۳	۳.۶۶	.۲۰۹	.۸۴۶
۱۴	۲۰.۱	۴.۹۲	.۳۹۷	.۸۴۲
۱۵	۲۸.۳	۳.۷	.۲۰۰	.۸۴۶
۱۶	۱۸.۵	۴.۵	.۵۲۳	.۸۳۸
۱۷	۲۶.۶	۳.۷۸	.۳۷۸	.۸۴۲
۱۸	۱۸.۵	۴.۸۶	.۳۸۷	.۸۴۲
۱۹	۱۹.۱	۳.۰۶	.۱۵۶	.۸۴۷
۲۰	۱۹.۳	۴.۰۲	.۳۱۷	.۸۴۴
۲۱	۱۷.۳	۳.۲۴	.۳۹۱	.۸۴۱

۸۵۲	.۱۴۳	۴.۰۲	۱۷.۲	۲۲
۸۴۵	.۲۶۱	۳.۱۸	۲۱.۷	۲۳
۸۴۲	.۳۸۴	۳.۴۸	۱۷.۸	۲۴
۸۴۶	.۲۰۷	۴.۲۶	۱۸	۲۵
۸۴۵	.۲۶۵	۳.۷۲	۱۸.۶	۲۶
۸۴۱	.۴۱۲	۳.۹۶	۱۹.۹	۲۷
۸۴۰	.۴۴۶	۳.۰۴	۲۱.۲	۲۸
۸۴۲	.۳۷۰	۳.۷۲	۲۰.۴	۲۹
۸۳۹	.۴۸۴	۳.۰۶	۲۱.۴	۳۰
۸۳۷	.۵۶۳	۳.۴۸	۱۹.۷	۳۱
۸۴۲	.۳۸۷	۳.۳	۲۱	۳۲
۸۴۴	.۲۷۸	۵.۱۶	۲۷.۲	۳۳
۸۴۴	.۲۷۹	۳.۴۲	۲۱.۶	۳۴
۸۴۶	.۲۱۹	۴.۰۸	۲۰.۶	۳۵
۸۴۴	.۲۸۹	۴.۶۲	۲۲.۴	۳۶
۸۴۳	.۳۳۵	۵.۲۸	۱۹.۴	۳۷
۸۴۶	.۲۲۱	۴.۸	۱۹.۷	۳۸
۸۴۱	.۴۱۴	۵.۵	۱۹	۳۹
۸۴۴	.۲۸۹	۳.۵۴	۱۹.۶	۴۰

با ملاحظه جدول شماره ۳ میانگین سئوال‌ها از ۱۷/۲۰ تا ۳۱/۵۱ بوده و انحراف استاندارد سئوال‌ها از ۳/۰۴ تا ۵/۵ بود. سوال‌ها ی پرسشنامه به صورت دوگزینه ای الف وب است و مطابق با کلید تست به جوابهای در جهت هیجان خواهی نمره ۱ وبر خلاف هیجان خواهی نمره ۰ تعلق می گیرد. میانگین سوالها در حد متوسط وبیشتر از حد متوسط بود. ضرایب همبستگی ۰/۱۴۳ تا ۰/۵۶۳ است. کمترین ضریب متعلق به سوال ۲۲ وبیشترین ضریب متعلق به سوال ۳۱ بود. به منظور بررسی پایایی پرسشنامه از روش آلفای کرونباخ برای محاسبه ضریب همگونی درونی استفاده شد. پایایی پرسشنامه هیجان خواهی (۴۰ سئوال) از طریق محاسبه ضریب همگونی درونی برابر با ۰/۸۴۷ بود.

جدول ۴: مفروضه های تحلیل عاملی

معناداری	کرویت بارتلت	شاخص کفایت نمونه برداری
۰/۰۰۱	۵۱۸۴.۴۶۴	۸۴۱

برای پاسخگویی به این پرسش (آیا پرسشنامه هیجان‌خواهی ذاکرمن از روایی مناسبی برخوردار است؟) روش تحلیل عامل اکتشافی با روش مولفه‌های اصلی (PC)^۱ استفاده شد. ابتدا مفروضه‌های اولیه تحلیل عامل اکتشافی یعنی کفایت نمونه‌برداری (کرویت بارتلت) محاسبه شد. نتایج در جدول ۴ نشان می‌دهد که شاخص کفایت نمونه‌برداری (KMO)^۲ برابر با ۰/۸۴۱ و سطح معنادار بودن مشخصه آزمون کرویت بارتلت^۳ نیز کمتر از ۰/۰۰۰۵ است. بنابراین بر پایه هر دو ملاک می‌توان نتیجه گرفت که اجرای تحلیل عاملی بر اساس ماتریس همبستگی حاصل در گروه نمونه مورد مطالعه قابل توجیه خواهد بود (جدول ۴).

جدول ۵: ماتریس ساختارچرخش یافته پرسشنامه هیجان‌خواهی به شیوه واریمکس

F4	F3	F2	F1	سوال‌ها
			.۶۹۵	۳
			.۷۰۸	۵
			.۷۰۱	۷
			.۷۰۶	۸
			.۷۲۹	۱۱
			.۷۹۱	۱۲
			.۷۲۸	۱۶
			.۶۲۵	۱۸
			.۶۳۷	۱۹
			.۴۲۳	۲۴
			.۴۳۱	۲۹
			.۴۹۰	۳۲
			.۶۴۷	۳۳
			.۶۷۱	۳۴
			.۸۴۰	۳۵
			.۷۶۲	۳۷
			.۷۸۸	۳۹
			.۵۴۱	۴۰
		.۷۰۲		۴

- 1.Principle component analysis
- 2.Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy
- 3.Bartlett's Test -

	۸۰۶	۱۰
	۸۱۹	۱۵
	۷۴۵	۱۷
	۶۵۵	۲۰
	۴۳۱	۲۶
	۷۶۱	۲۸
	۵۵۵	۳۵
	۵۱۹	۳۸
	۴۷۰	۳۸
	۶۷۱	۲
	۴۹۶	۶
	۶۹۱	۷
	۶۰۷	۸
	۵۲۵	۲۱
	۶۱۱	۲۶
۶۰۶		۱
۷۹۱		۱۳
۷۲۸		۱۴
۶۲۵		۲۵
۴۴۵		۳۰

با توجه به نتایج جدول فوق، مجموعه پرسش‌هایی که مشترکاً با یک عامل همبسته بودند یک عامل محسوب شدند. سوالهای هر عامل عبارتند از:

عامل اول: سوال های ۳ و ۵ و ۷ و ۸ و ۱۱ و ۱۲ و ۱۶ و ۱۸ و ۲۴ و ۲۹ و ۳۲ و ۳۳ و ۳۴ و ۳۵ و ۳۷ و ۳۹ و ۴۰ که این عامل هیجان طلبی نام گرفت.

عامل دوم: سوال های ۴ و ۱۰ و ۱۵ و ۱۷ و ۲۰ و ۲۲ و ۲۶ و ۲۸ و ۳۵ و ۳۸ که این عامل تجربه طلبی نام گرفت.

عامل سوم: سوال های ۲ و ۶ و ۷ و ۸ و ۲۱ و ۲۶ که این عامل ماجراجویی نام گرفت.

عامل چهارم: سوال های ۱ و ۱۳ و ۱۴ و ۲۵ و ۳۰ که این عامل تنوع طلبی نام گرفت.

جدول ۶: توصیف اعتیاد پذیری معنادان در حال ترک

اعتیاد پذیری و ابعاد آن	میانگین	انحراف استاندارد	کلموگروف اسمیرنف	معناداری
آمادگی فعال	۳.۵۴	۸۲	۰.۷۰۹	۰.۶۹۷
آمادگی منفعل	۳.۷۵	۱۰۷	۰.۸۵۵	۰.۴۵۷
امتیاز کل اعتیاد پذیری	۳.۶۶	۸۳	۰.۸۶۴	۰.۴۴۵

با توجه به نتایج جدول فوق، میانگین ابعاد اعتیاد پذیری از ۳/۵۴ برای آمادگی فعال تا ۳/۷۵ برای آمادگی منفعل و میانگین امتیاز کلی ۳/۶۶ بود که چون سوال ها، بر روی طیف ۵ گزینه ای لیکرت « ۱ تا ۵ » بود. درواقع عدد وسط درطیف فوق ۳ می شود این یافته بیانگر این است که، اعتیاد پذیری معنادان در حال ترک بیشتر از حد متوسط بود. نتایج آزمون کلموگروف اسمیرنف نشان می دهد توزیع اعتیاد پذیری و ابعاد آن با توزیع نرمال تفاوت معنادار نداشت.

جدول ۷: ضریب همبستگی پیرسون برای رابطه هیجان خواهی و اعتیاد پذیری

متغیرها	آمادگی فعال	آمادگی منفعل	کل اعتیاد پذیری
هیجان طلبی	۰.۴۰۶**	۰.۴۱۳**	۰.۴۱۸**
تجربه طلبی	۰.۲۲۷*	۰.۱۴۹	۰.۲۲۷*
ماجراجویی	۰.۲۲۷*	۰.۱۶۸	۰.۲۱۳*
تنوع طلبی	۰.۲۳۸**	۰.۱۸۹*	۰.۲۶۵**
کل	۰.۲۸۰**	۰.۲۵۱**	۰.۳۰۳**

*. Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

نتیجه ضریب همبستگی پیرسون در جدول فوق نشان می دهد که،

- ۱- رابطه کل هیجان خواهی با اعتیاد پذیری و ابعاد آن مثبت و معنادار بود ($P < 0/05$).
- ۲- رابطه بعد هیجان طلبی با اعتیاد پذیری و ابعاد آن مثبت و معنادار بود ($P < 0/05$).
- ۳- رابطه تجربه طلبی با اعتیاد پذیری و آمادگی فعال معنادار بود ولی با آمادگی منفعل معنادار نبود.
- ۴- رابطه ماجراجویی با اعتیاد پذیری و آمادگی فعال معنادار بود ولی با آمادگی منفعل معنادار نبود.
- ۵- رابطه تنوع طلبی با اعتیاد پذیری و ابعاد آن مثبت و معنادار بود ($P < 0/05$).

بحث و نتیجه گیری

در این پژوهش سعی شده ویژگی های روان سنجی پرسشنامه هیجان خواهی مورد مطالعه قرار گیرد. به همین منظور ابتدا به اعتبار یابی پرسشنامه پرداخته شد. از طریق محاسبه ضریب همسانی درونی برابر ۸۴۷/۰ بود. اعتبار پرسشنامه از طریق ضریب آلفای کرونباخ بررسی شد و نتایج آن نشان داد که پرسشنامه از اعتبار خوبی برخوردار است. به بررسی روایی سازه با تحلیل عاملی بررسی شد که نتیجه تحلیل عاملی اکتشافی، معرفی ۴ عامل شامل: هیجان خواهی، تجربه طلبی، ماجراجویی، تنوع طلبی می باشد.

رابطه بین هیجان خواهی و اعتیاد پذیری مثبت و معنادار بود ($F = ۳۰۳/۰, P < ۰.۵/۰$) همبستگی مثبت بیانگر این است که، وقتی هیجان خواهی بیشتر می شود، اعتیاد پذیری در معتادان در حال ترک افزایش می یابد. در همین زمینه می توان گفت که نتایج این پژوهش هم راستا با یافته های لازاروس (به نقل از سیدمحمدی، ۱۳۸۶) دریافتند که نمرات بالا در مقیاس هیجان خواهی می تواند بازگشت مجدد را در مردان سم زدایی شده پیش بینی کند. آنها دریافتند که این افراد دوست دارند که مواد جدید را تجربه کنند و به مشکلات پیش آمده (در دوران وابستگی مواد) توجهی نشان نمی دادند و بی اعتنا بودند. همچنین فیلمور^۱ و همکاران تاثیر الکل را در پردازش اطلاعات و کنترل بازداری در افراد هیجان خواه بررسی کردند و دریافتند که افراد هیجان خواه پردازش اطلاعات و کنترل بازداری کمتری نسبت به افراد با هیجان خواهی پایین دارند. چون افراد هیجان خواه تاثیرات مصرف مواد را بیشتر تجربه می کنند. این یافته ها روشن کرد که هیجان خواهی با مصرف مواد ارتباط مثبت دارد. این نتیجه مؤید این مطلب است که میزان درجه هیجان خواهی در افراد، با خطر ابتلا به سوء مصرف مواد در ارتباط است و به عبارتی هرچه میزان درجه هیجان خواهی فرد بالاتر باشد، احتمال ابتلای وی به مواد بیشتر خواهد بود. در طول سال های اخیر مصرف مواد، منجر به گسترش بیماری هایی نظیر ایدز و هپاتیت شده است. که به نظر می رسد همه گیری این بیماری ها بیش از مصرف مواد، جان انسان را به مخاطره انداخته اند. بنابراین، از این ارتباط می توان در شناسایی افراد در معرض خطر ابتلا به سوء مصرف استفاده نمود و سبب حمایت جدی سیاست گذاران از برنامه های کاهش آسیب شد.

نتایج این پژوهش به دلیل ماهیت جامعه، قابل تعمیم به شهرهای دیگر نیست. همچنین، فقط در جوامع سنی ۱۸-۳۴ سال تعمیم پذیر است. در هر حال نتایج تحقیق حاضر در عرصه های مختلفی می تواند کاربرد داشته باشد. کارشناسان بهداشت به ویژه کارشناسانی که با مشکل اعتیاد سرو کار دارند، لازم است دست به یک ارزیابی شخصیتی جامع زده، تلاش نمایند تا با صفات پر دامنه و کم دامنه شخصیتی مانند هیجان خواهی را بررسی نمایند. اگرچه هیجان خواهی یک رگه یا صفت کم دامنه شخصیتی محسوب می شود، اما مثل هر صفت شخصیتی دیگر بر روی یک

^۱ Filmore Mt

پیوستار قرار دارد. نتایج این پژوهش نشان داد که در افرادی که گرایش به سمت مواد دارند، چنانچه شدت این صفت افزایش یابد و در انتهای این پیوستار قرار گیرد، زمینه ساز برخی رفتارهای پر خطر و آسیب زایی مثل مصرف مواد خواهد بود. بنابراین به نظر می رسد با شناسایی افرادی از لحاظ هیجان خواهی در سطح بالای هستند و با مداخلات بالینی لازم روان شناسان مستقر در مراکز مشاوره ترک اعتیاد این صفت را تعدیل نموده، فرد را نسبت به شدت هیجان خواهی و نقش تخریبی آن در فرآیند زندگی اجتماعی و فردی آگاه نموده، با تمرینات مداوم و هوشیاری نسبت به این ویژگی، هیجان خواهی را در این افراد کاهش داده، به حد متعادل رساند.

منابع

- پلاچیک، روبرت، (۱۳۷۵). هیجان ها : حقایق، نظریه ها و یک مدل جدید. ترجمه محمود رمضان زاده (۱۳۷۵)، مشهد، انتشارات آستان قدس رضوی
- مهدی شیرازی، مجید، (۱۳۷۶). بررسی عملی بودن، اعتبار، روایی و هنجاریابی مقیاس هیجان خواهی ذاکرمن، با تغییرات بسته به فرهنگ، بررسی دانشجویان دانشگاه های فنی تهران. پایان نامه تحصیلی کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران، رشته روان شناسی تربیتی.
- خداپناهی. کریم (۱۳۸۱)/انگیزش و هیجان. تهران انتشارات سمت

Reference

- Aleston, R.J. (1994) Sensation seeking as a psychological trait of drug abuse among persons with spinal cord injury. *Rehabilitation Counseling Bulletin*, 38, 154-163.
- Corsini, j. (1999) *the dictionary of psychology Philadelphia: taylor and francis*
- Leeman RF, Hoff RA, Krishnan-Sarin S, Patock-Peckham JA, Potenza MN.(2014). Impulsivity, Sensation-Seeking, and Part-Time Job Status in Relation to Substance Use and Gambling in Adolescents. *J Adolesc Health* 2014; 54(4): 460-471
- FRANKEN.R.E.Gibson,k,j:mohan,ph.(2002).sensation seeking and disclosure to close and casual friends. *personality and Individual Differences*,vol.11.iss.7.p.759-761
- Tolmen,w.(2006).*crime,drug addiction in men prisoner*
- Zuckerman,M,(2007).The sensation seeking scale V(SSS-V):Still reliable and valid.*personality and Individual Differences*. 43, 1303-1305

- Zuckerman, M. (1983). sensation seeking and sports. *personality and Individul Differences*, pp.285-293
- Zargar Y, Najaryan B , Noami AR. (2007). Investigate the relationships between personality traits ,religion and marital satisfaction addiction staff prepared an industrial company in iran. *Journal of Education- psychology of shahid chamran univer of ahvaz*.2007
- FILMORE MT, ostling EW, Martin cA (2009). *Acute effects of alcohol on inhibitory control and information processing in high and low sensation seekers*.2009

